

Verbouwing station Groningen
volop in uitvoering 2

Alle projecten op de kaart 6

Kinderen enthousiast over
kinderfietsroute Zoutkamp 11

GRONINGEN BEREIKBAAR

DE INFORMATIEKRANT VAN GRONINGEN BEREIKBAAR | NR. 20 — NAJAAR 2021

Directeuren Joost van de Beek (Aanpak Ring Zuid) en Wilko Huyink (Groningen Bereikbaar) op de zandbulten van het toekomstige Julianaplein. Foto: Siese Veenstra. In de cirkel het tijdelijke Julianaplein met verkeerslichten.

ERNSTIGE VERKEERSHINDER VERWACHT BIJ 'OPERATIE JULIANAPLEIN' VAN FEBRUARI TOT MEI 2022

'DENK ALVAST NA OVER ALTERNATIEVEN'

Begin volgend jaar gaat de bouw van het tijdelijke Julianaplein in Groningen ernstige verkeershinder veroorzaken. Die waarschuwing geven Joost van de Beek, projectdirecteur Aanpak Ring Zuid, en Wilko Huyink, directeur van Groningen Bereikbaar. "Als iedereen tijdens deze drie maanden gewoon in de auto stapt, dreigt er een enorme verkeerschaos. We moeten dit samen voorkomen. We vragen iedereen om alvast na te denken over alternatieven."

"Het Julianaplein is het drukste kruispunt van Noord-Nederland. Maar ook de laatste

plek in Nederland waar snelwegen elkaar kruisen met verkeerslichten", stelt Van de Beek. "Dit belemmert een vlotte doorstroming en is minder veilig voor het verkeer. Daarom maken we het Julianaplein ongelijkvloers. Het verkeer kan dan in elke rijbaan ongehinderd doorrijden. Deze ombouw van het Julianaplein is onderdeel van een grotere aanpak van de zuidelijke ringweg van Groningen. Tegelijk vergroten we de leefbaarheid in de omgeving door de ringweg beter in te passen in de stad. Een deel van de ringweg gaat ondergronds en is zo minder een barrière in de wijken."

vorm van een T-kruising, met verkeerslichten. Zodra het verkeer in mei 2022 hier overheen rijdt, hebben we ruimte om het bestaande Julianaplein af te breken en op die plek het nieuwe Julianaplein te bouwen. Een groot voordeel van deze oplossing is ook dat de verkeerssituatie bij het Julianaplein twee jaar lang hetzelfde is. Dat is prettig voor de automobilisten en ook veiliger. De doorstroming op het tijdelijke Julianaplein is naar verwachting vergelijkbaar met de huidige situatie."

VERKEERSHINDER

De ernstige verkeershinder wordt verwacht in de periode dat het tijdelijke Julianaplein wordt gebouwd. 'Operatie Julianaplein' duurt van februari tot mei 2022. Het Julianaplein gaat dan drie maanden deels dicht. Er is zelfs een weekend dat het Julianaplein helemaal afgesloten is. "We willen hier eerlijk over zijn. Dit gaat niet meevallen", zegt Huyink. "Zonder maatregelen zal de verkeershinder deze dertien weken gigantisch zijn. Als Groningen Bereikbaar zijn we hierover al sinds de zomer in gesprek met onder andere werkgevers en onderwijsinstellingen. We vragen alle werkenden om in die periode alleen met de auto naar de stad te gaan als het niet

anders kan. Werk zo veel mogelijk thuis of kom met de fiets, het openbaar vervoer, bijvoorbeeld vanaf een P+R, of rij buiten de spijtijden. Dit vragen we niet alleen aan onze partnerbedrijven, maar aan iedereen. Heb je een alternatief, laat dan van februari tot mei 2022 je auto staan. Zo kunnen we samen de stad bereikbaar houden voor mensen die geen alternatief hebben. Ik ben ervan overtuigd dat we dit in Noord-Nederland samen kunnen."

In januari 2022 brengt Groningen Bereikbaar een speciale uitgave van deze krant uit over Operatie Julianaplein.

A28 BEGIN NOVEMBER DICHT BIJ GRONINGEN-ZUID

Komend weekend geeft een eerste voorproefje van de verkeershinder die de stad Groningen volgend voorjaar te wachten staat. De A28 bij Groningen-Zuid is vanaf vrijdag 5 november 22.00 uur tot maandag 8 november 06.00 uur in beide richtingen dicht voor alle verkeer. Kijk op groningenbereikbaar.nl/A28 voor meer informatie en reisalternatieven.

VERDER IN DEZE KRANT:	
DOORFIETSRUTES VERBINDEN DORP EN STAD	3
NIEUWE SPOORONDERDOORGANGEN BIJ BEDUM EN WINSUM	4
HOE NAAR DE STAD VANUIT HOOGEZAND?	5
SLIM EN VOORDELIG: DEELAUTO'S IN LOPPERSUM	9
THUIS MEEKIJKEN MET WERKZAAMHEDEN VIA WEBCAMS	11
PRIJSPUZZEL	12

VERBOUWING STATION GRONINGEN VOLOP IN UITVOERING

Station Groningen wordt op dit moment grondig verbouwd om uitbreiding van het treinverkeer rond Groningen mogelijk te maken. Dit is onderdeel van het project Groningen Spoorzone. Intussen gaat het treinverkeer meestal gewoon door. Projectmanager Han Berends van ProRail vertelt namens de betrokken partijen hoe het project ervoor staat.

In 2019 werd station Groningen door treinreizigers uitgeroepen tot het 'mooiste station van Nederland'. "We respecteren het monumentale karakter van het station", verzekert Berends. "Sterker nog: het monumentale stationsgebouw en de historische hal met het decoratieve plafond komen straks nog meer tot hun recht. De ingang van de ondergrondse voetgangerspassage komt er recht achter, waardoor het gebouw en de hal weer meer gebruikt worden. Om doorgaand treinverkeer mogelijk te maken, is het nodig de sporen die nog op het station eindigen, door te trekken. Treinreizigers bereiken de perrons straks via de voetgangerspassage die van noord naar zuid onder de sporen door loopt. Aan de zuidkant komt een nieuwe entree. Verder komt er een fietstunnel onder het spoor en een grote ondergrondse fietsenstalling. Tot slot gaat het busstation naar de zuidzijde. Daarom komt er onder de sporen ook een tunnel voor bussen."

RUIMTE

De afgelopen jaren zijn in sneltreinvaart al enkele belangrijke onderdelen van het project Groningen Spoorzone uitgevoerd. Door het verplaatsen van het opstel terrein voor de treinen naar Haren, is aan de zuidkant van het station ruimte ontstaan. Station Groningen Europapark heeft vorig jaar een vierde spoor met bijbehorend perron gekregen. "Dat is volgens schema verlopen, midden in de coronatijd", zegt Berends. "Daar zijn we best trots op."

Bouwput voor onderwaterbeton aan de zuidzijde van het stationsgebouw. Foto: Stefan Verkerk.

ZUIDZIJDE

Nu zijn de werkzaamheden vooral aan de zuidzijde van station Groningen, de kant van de Rivierenbuurt. "Voor de ondergrondse voetgangerspassage, fietstunnel en fietsenstalling hebben we een diepe bouwkuip gegraven. Deze bestaat uit twee delen. In het eerste deel zijn we nu bezig met het bouwen van de betonnen kolommen en vloeren. Hier bovenop komt een spoordek, waarop de twee meest zuidelijke sporen komen. In de voorjaarsvakantie van 2022 nemen we deze sporen in gebruik. Op het station zelf, bij het seinhuis, ontstaat dan ruimte voor de noordelijke bouwkuip. Hier zijn we vanaf maart 2022 ruim een jaar bezig. Daarna, in 2023, kunnen er zeven weken geen treinen rijden op het station. In die periode gaan we

de sporen op hun definitieve plek leggen, de perrons aanpassen, met de perronkappen aan de slag en de bustunnel aanleggen. Nadat de treinen weer rijden, moeten we nog verschillende onderdelen afronden."

BELEVING

De werkzaamheden veroorzaken tot nu toe relatief weinig hinder voor omwonenden en treinreizigers. "Omwonenden zijn positief over de werkzaamheden en de afstemming. We werken ook niet heel dicht bij de woningen. Alles wat we doen, monitoren we actief. Daarbij proberen we te kijken door de bril van de omwonenden en de reizigers. Zo kunnen we mogelijke overlast voorzien en waar mogelijk maatregelen nemen. Maar voor alle werkzaamheden geldt; overlast is onvermijdelijk. Ook zullen er situaties

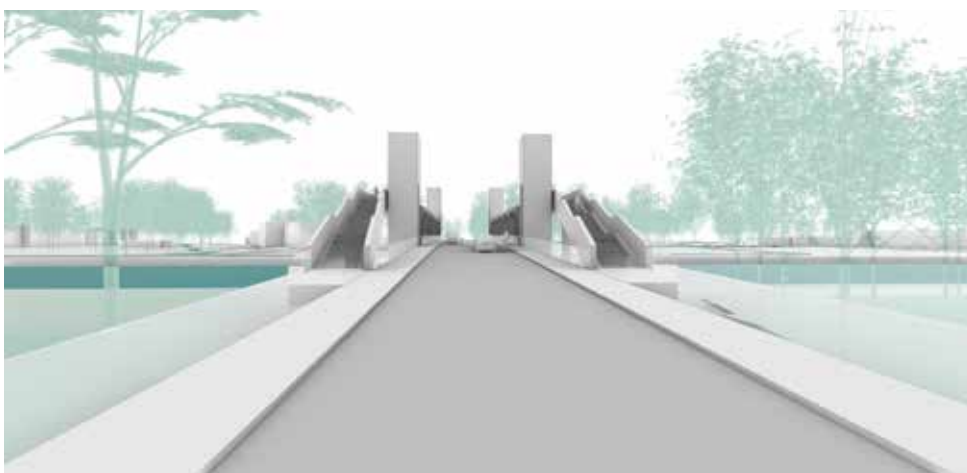
Groningen Spoorzone is een samenwerkingsproject van provincie Groningen, gemeente Groningen, NS, ProRail en het Rijk, waarbij aanpassingen aan sporen en stations tussen Haren en Groningen zorgen voor een goede bereikbaarheid van Groningen. Reizigers per trein, bus, fiets en te voet kunnen in de toekomst nog comfortabeler, sneller en gemakkelijker hun bestemming bereiken. Kijk voor de meest actuele informatie op groningenspoorzone.nl.

komen waarbij we achteraf denken: 'dat had anders gekund'. Het treinverkeer gaat de meeste tijd gewoon door, met uitzondering van een paar periodes. De Groningers die ik spreek, begrijpen dat we hier doorheen moeten om straks een nog mooier station én een betere bereikbaarheid te krijgen. Dit positieve, mag ik dat het nuchtere van de Groningers noemen?"

NIEUWE GERRIT KROLBRUG WORDT HEFBRUG VAN 4,5 METER

Een hefbrug op 4,5 meter hoogte, ingericht als 'fietsstraat' en met twee fiets-loopbruggen op 9,7 meter. Zo gaat de nieuwe Gerrit Krolbrug over het Van Starckenborghkanaal eruitzien, als het aan de gemeente Groningen ligt. Het Rijk moet deze voorkeursvariant nog goedkeuren. In 2026 moet de nieuwe brug klaar zijn.

De Gerrit Krolbrug, aan het eind van de Korreweg, ligt op een van de drukste fietsroutes in de stad. Op werkdagen gaan hier zo'n 16.000 fietsers overheen. Ze komen uit of zijn op weg naar wijken als Beijum, De Hunze, Ulgersmaborg en Lewenborg en dorpen als Zuidwolde en Bedum. Eerder dit jaar werd de brug aangevaren. Momenteel is de brug buiten gebruik voor het autoverkeer vanwege de reparatie. De gemeente en Rijkswaterstaat waren al enige tijd met bewoners, beroepsvaart en belangenorganisaties in overleg over het vervangen van de brug. Dat is nodig vanwege de ouderdom (bouwjaar 1936) en de technische staat. Het vervangen van de Gerrit Krolbrug is onderdeel van het project om de hoofdvaarweg Lemmer – Delfzijl te verbeteren.

Impressie van de nieuwe Gerrit Krolbrug, gezien vanaf de kant van Beijum (Ulgersmaweg). Dit is een impressie van de voorkeursvariant. Afbeelding: gemeente Groningen.

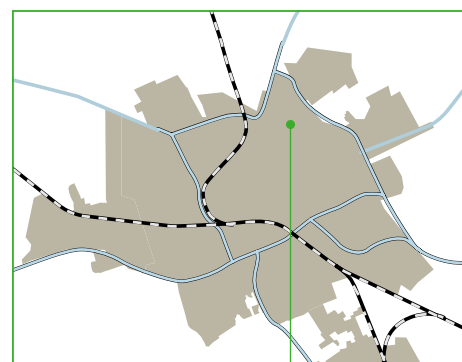
NIEUWE BRUG

De nieuwe Gerrit Krolbrug wordt een hefbrug. Dat betekent dat het wegdek omhoog getild wordt als er schepen onderdoor moeten. Fietzers en wandelaars kunnen dan – net als nu – gebruikmaken van de fiets-loopbruggen ernaast. De helling naar de nieuwe brug wordt iets steiler, van 1,5 procent naar 2,5 procent. Dat is vergelijkbaar met het Herewegviaduct. De weg over de brug wordt ingericht als fietsstraat. Dat wil zeggen dat fietsers en gemotoriseerd verkeer de rijbaan

delen, waarbij het autoverkeer zich moet aanpassen. Dit past bij de plannen om van de hele Korreweg op termijn een fietsstraat te maken. De kruisingen van de Korreweg met de Oosterhamriklaan en de Ulgersmaweg worden heringericht als (fiets)rotonde. Dit verbetert de verkeersveiligheid voor alle verkeersdeelnemers.

'VAKER DOORFIETSEN'

Wethouder Broeksma van Groningen is blij met de voorkeursvariant: "Fietzers krijgen ruim baan. De brug gaat zo'n 30 procent

Gerrit Krolbrug

minder vaak open, omdat de brug iets hoger wordt. Dat is goed nieuws voor fietsers en automobilisten. Zij hoeven straks minder vaak te wachten en kunnen vaker doorrijden. Ook verbetert de verkeersveiligheid voor wegverkeer en scheepvaart."

AANPASSING VAARWEG

Ook de vaarweg tussen de Gerrit Krolbrug en de busbrug van de Oosterhamrikbaan wordt aangepast. De bocht wordt ruimer gemaakt zodat grote schepen beter zicht op de Gerrit Krolbrug hebben en hier recht op af kunnen varen. Voor de huidige ligplaats aan de Ulgersmakade wordt een nieuwe locatie gezocht.

DOORFIETSRUTES: DÉ VERBINDING TUSSEN DORP EN STAD

Verschillende overheden in de regio Groningen-Assen zijn vorige maand gestart met een campagne om de doorfietsroutes beter zichtbaar te maken. De doorfietsroutes verbinden dorpen en steden met elkaar en maken fietsen daarmee een goed alternatief voor de auto. Zeker tijdens de grootschalige werkzaamheden aan weg en spoor. Met de campagne hopen de overheden de bekendheid van de doorfietsroute te vergroten en zo meer mensen te verleiden de fiets te pakken.

Doorfietsroutes zijn fietsroutes in de provincies Groningen en Drenthe waarop je als fietser lekker kunt doorfietsen. De paden zijn breed en comfortabel en hebben weinig of geen verkeerslichten. De fietsers hebben zoveel mogelijk voorrang op de kruispunten. De doorfietsroutes worden goed onderhouden en in de winter worden ze als een van de eerste wegen gestrooid. Je herkent de doorfietsroutes aan de speciale borden langs de fietsroutes en aan de logo's op de fietspaden.

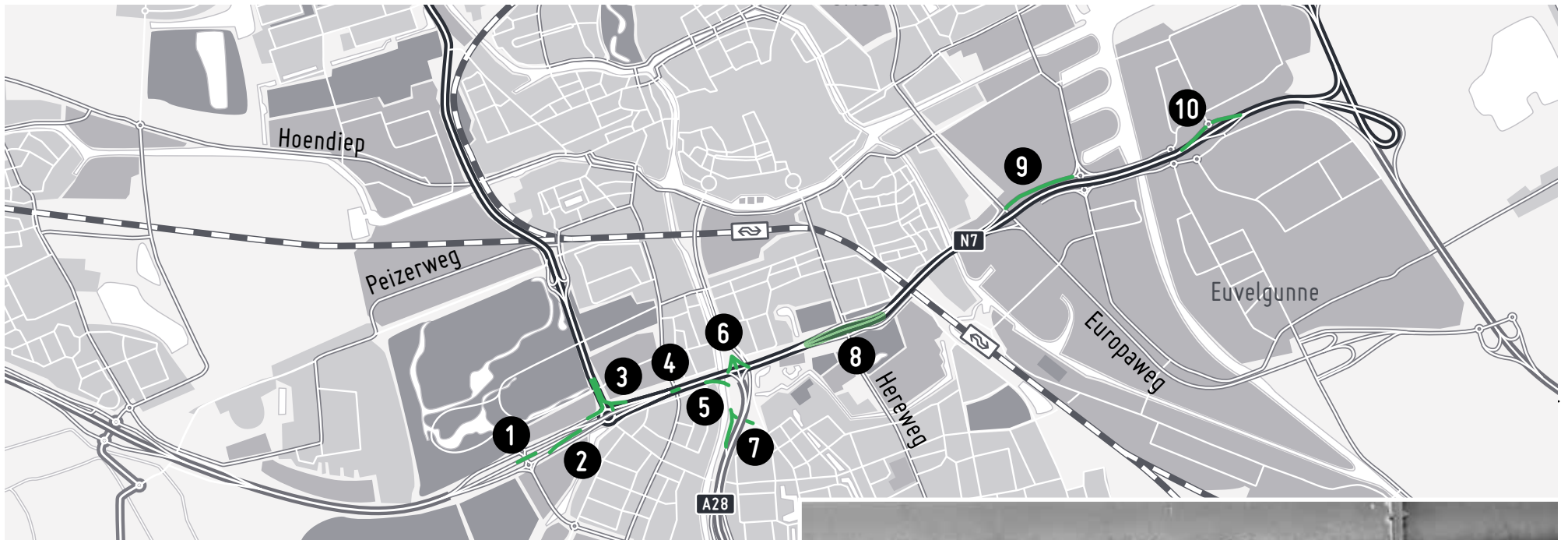
ROUTES

Het is de ambitie om naar de steden Groningen en Assen uiteindelijk zo'n vijftien doorfietsroutes te realiseren. Dit netwerk leggen de provincie Drenthe, provincie Groningen en de verschillende gemeenten samen aan. Er zijn al doorfietsroutes naar de stad Groningen vanuit Zuidhorn, Bedum, Ten Boer, Haren en Roden. In het najaar van 2021 gaat het eerste deel van de doorfietsroute Winsum-Groningen open. Deze route loopt grotendeels langs het spoor. Later volgt de doorfietsroute Leek-Groningen. Verder is al ongeveer de helft van 'De Groene As' klaar, zoals de route tussen Assen en Groningen wordt genoemd. Deze doorfietsroute, grotendeels langs het Noord-Willemskanaal, moet in 2024 gereed zijn. De provincie Groningen streeft tot slot nog naar doorfietsroutes vanuit Zuidlaren (sluit aan op Haren), Hoogezand-Sappemeer en vanuit Harkstede.

De doorfietsroutes zijn herkenbaar aan de speciale marking op de weg. Foto: provincie Groningen.

HOE STAAT HET ERVOOR MET AANPAK RING ZUID?

Het traject van de zuidelijke ringweg van Groningen. De nummers op het kaartje komen overeen met de nummers in de tekst.

De ombouw van de zuidelijke ringweg van Groningen gaat gestaag verder. Van Hoogkerk tot Westerbroek wordt er volop aan de weg gebouwd door aannemer Combinatie Herepoort. In dit artikel een stand van zaken en een vooruitblik, van west naar oost.

- 1 In juli zijn twee delen van het nieuwe viaduct over de Laan Corpus den Hoorn op hun plek gezet.
- 2 Voor verkeer vanaf de Laan Corpus den Hoorn komt er een oprit naar de A7 richting Julianaplein. Dit verkeer hoeft dan niet meer via het Vrijheidsplein te rijden. Deze oprit wordt nu gebouwd. Ook komt hier de nieuwe afrit voor verkeer vanuit de richting Hoogkerk/Drachten naar de westelijke ringweg.
- 3 Bij het Vrijheidsplein (bij de Gasunie) zijn twee tijdelijke wegen aangelegd. Het verkeer wordt hier overheen geleid terwijl het viaduct over het Vrijheidsplein wordt vernieuwd. Dat heeft gevolgen voor de Leonard Springerlaan (bij MartiniPlaza). Deze is alleen nog te bereiken voor verkeer vanaf het Julianaplein. Het verkeer vanaf de westelijke ringweg (vanuit het noorden) kan

niet meer links afslaan naar de Leonard Springerlaan. Ook kan het verkeer vanaf de Leonard Springerlaan niet meer links afslaan naar de westelijke ringweg richting het Vrijheidsplein.

- 4 Bij de Paterswoldseweg wordt volop gebouwd aan het nieuwe viaduct. Eind oktober zijn de liggers (de horizontale delen) over de weg heen geplaatst.
- 5 Voor het tijdelijke Julianaplein (zie voorpagina) wordt gebouwd aan een tijdelijke brug over het Noord-Willemskanaal, ter hoogte van Gyas. Deze moet in februari 2022 klaar zijn.
- 6 Het Emmaviaduct is sinds half oktober niet meer aangesloten op het Julianaplein. Dit is nodig als voorbereiding voor de bouw van het tijdelijke Julianaplein. Het verkeer vanaf het Emmaviaduct kan nu dus niet meer de zuidelijke ringweg bereiken, en omgekeerd.
- 7 Bij de Brailleweg is een nieuw viaduct van de A28 gebouwd, plus een oprit voor het verkeer richting Assen. Deze zijn nu in gebruik. Aan de oostzijde bouwt Combinatie Herepoort een nieuwe afrit voor verkeer richting centrum. Onder de op- en afrit door komt een verdiept liggend fietspad.

Werknemers in de bouwkuip waarin de verdiepte ligging van de zuidelijke ringweg wordt aangelegd. Foto: Raymond Bos.

- 8 Bij de Hereweg begint straks de verdiepte ligging van de zuidelijke ringweg. Onder de westkant van de Hereweg is de afgelopen tijd een stukje van de verdiepte ligging gebouwd. In november is dit stukje klaar en wordt het verkeer op de Hereweg naar het westen opgeschoven. Daarna kan de aannemer ook onder de oostzijde van de Hereweg de bouwkuip gaan graven.
- 9 De Lübeckweg is nu definitief afgesloten voor verkeer. Wie inkopen heeft gedaan bij de Sontweg of het Sontplein, kan het

Julianaplein bereiken via de Sontweg en de Europaweg.

- 10 Bedrijventerrein Driebond heeft een nieuwe op- en afrit van de zuidelijke ringweg gekregen bij de Stettinweg. Hiervoor was deze zomer de ringweg deels afgesloten. De ringweg is hier ook een stukje verbreed.

Kijk op groningenbereikbaar.nl/slimmekaart voor actuele informatie over afsluitingen en omleidingen.

AUTOSNELHEID OP MEER PLEKKEN IN DE STAD OMLAAG NAAR 30 KM/UUR

Burgemeester en wethouders van Groningen willen op meer wegen in de stad de maximumsnelheid voor het verkeer verlagen van 50 km/uur naar 30 km/uur. Daarin staat Groningen niet alleen. Ook steden als Amsterdam, Brussel, Parijs, Oslo en Helsinki werken hieraan. Uit een onderzoek van het blad Binnenlands Bestuur blijkt zelfs dat bijna de helft van alle gemeenten in Nederland de maximumsnelheid binnen de bebouwde kom op meer plekken wil terugbrengen naar 30 km/uur. Waarom deze wens?

"Als het autoverkeer in de stad langzamer rijdt, heeft dat veel voordelen", zegt verkeerswethouder Philip Broeksma van de gemeente Groningen. "Auto's hebben dan minder ruimte nodig, zodat we onze straten anders en vriendelijker kunnen inrichten. Het verkeer wordt veiliger en het verkeerslawaai wordt ook minder. Het is prettiger buiten te zijn als het verkeer niet continu om je heen raast." Ook helpt deze maatregel in het terugdringen van autoverkeer in de stad. "We verwachten dat dit ertoe leidt dat men minder snel voor de auto kiest. Als je met de auto langer dan nu onderweg bent in de stad, wordt het aantrekkelijker om bijvoorbeeld de fiets of deelscooter te pakken."

Als de snelheid van het autoverkeer omlaag gaat, kan de weg op een andere manier worden ingericht. Zo kan bijvoorbeeld de Paterswoldseweg eruit gaan zien. Minder ruimte voor de auto, meer ruimte voor fietsers en voor groen. Impressie: gemeente Groningen.

VOORBEELDEN

Voorbeelden van wegen waarop volgens het college de maximumsnelheid kan worden verlaagd, zijn de Korreweg, de Paterswoldseweg en de Griffeweg. Niet op alle wegen in de gemeente Groningen wil het college

de snelheid omlaag brengen. Op de ringweg blijft de snelheid gelijk, en dat geldt ook voor de 'verbindingswegen': wegen die de ringweg verbinden met de binnenstad, de wijken, de bedrijventerreinen en de dorpen. Deze verbindingswegen zijn vaak ook van

groot belang voor het OV, de hulpdiensten en het vrachtverkeer.

NIET ALLEEN BORDEN

Het verlagen van de maximumsnelheid op veel wegen in de stad is gemakkelijker gezegd dan gedaan. De gemeente is er niet met het plaatsen van enkele 30 km/uur-borden. "Het is bekend dat automobilisten door de inrichting van de weg een 'logische maximumsnelheid' ervaren", zegt Broeksma. "Weggebruikers zijn sneller geneigd hun snelheid aan te passen aan dit gevoel, dan aan de formele maximumsnelheid. Wegen waarop we de maximumsnelheid verlagen, willen we waar mogelijk herinrichten, zodat de automobilist de nieuwe snelheid als passend ervaart. Dat kan bijvoorbeeld door de weg smaller te maken. Maar elke weg en elk gebied is uniek. Dit vraagt om maatwerk en is dan ook een flinke opgave voor de komende jaren." Later deze maand neemt de gemeenteraad een besluit over het plan van het college.

NIEUWE SPOORONDERDOORGANGEN BIJ BEDUM EN WINSUM

Zowel bij Bedum als bij Winsum komt een nieuwe spooronderdoorgang. Deze onderdoorgangen maken de dorpen veiliger en meer leefbaar. In Bedum werd eind oktober het grootste spoordek van de provincie Groningen op zijn plek geschoven. Werkzaamheden op en rond het spoor kan ProRail alleen veilig uitvoeren als het treinverkeer tijdelijk wordt stilgelegd.

BEDUM

Met de aanleg van een nieuwe weg aan de oostkant van Bedum willen de provincie, gemeente Het Hogeland en Friesland Campina een veiligere en meer leefbare dorpskern creëren in Bedum. De bouw is in oktober 2020 gestart. In april 2022 is de weg klaar voor het verkeer. De nieuwe weg loopt onder de spoorlijn Groningen-Delfzijl door. Daarom reden er in het weekend van 23/24 oktober geen treinen tussen Bedum en Delfzijl in beide richtingen. In dat weekend schoven ProRail en aannemer BAM Infra het spoordek op zijn plek. De weg wordt aangelegd onder de steunpunten en de onderdoorgang. Het weekend van 23/24 oktober was het tweede en laatste weekend dat het treinverkeer bij Bedum stillag voor de bouw van de onderdoorgang. De onderdoorgang is naast de spoorbaan gebouwd, om stremmingen van het treinverkeer zo veel mogelijk te voorkomen. Ook zijn de werkzaamheden zo veel mogelijk in de vakanties en de weekenden uitgevoerd. Meer informatie over het project is te vinden op de website van ProRail.

WINSUM

In Winsum wordt een nieuwe verbindingsweg aangelegd langs de noordelijke dorpsrand, tussen de Onderdendamsterweg en de

Eind oktober is de nieuwe spoorwegovergang bij Bedum op zijn plek gezet. Foto: Stefan Verkerk.

N361. Omdat ook deze nieuwe weg onder het spoor door gaat, zijn er in het voorjaar en in de zomer van 2022 twee periodes zonder treinverkeer tussen Groningen en Eemshaven. De eerste is in het voorjaar, van zaterdag 16 tot en met dinsdag 19 april. De tweede is in de zomer van 2022. In die periodes rijden er bussen in plaats van

treinen. De nieuwe verbindingsweg wordt aangelegd omdat het erg druk is op de Onderdendamsterweg in het centrum van Winsum. Per 24 uur rijden er ongeveer 7.000 motorvoertuigen langs, waaronder ook vrachtverkeer. Door de aanleg van de nieuwe weg hoeft doorgaand verkeer straks niet meer door het centrum te rijden. Daar-

door wordt het centrum veiliger voor fietsers en voetgangers. De planning is dat de nieuwe verbindingsweg begin 2023 opengaat voor verkeer.

HOE NAAR DE STAD VANUIT... HOOGEZAND?

Veel mensen die in de stad Groningen werken, wonen in de plaatsen daaromheen. Bijvoorbeeld in Hoogezand, met ruim 20.000 inwoners de grootste plaats van de gemeente Midden-Groningen. Hoogezand is tegen het dorp Sappemeer aangegroeid. Vanuit Hoogezand(–Sappemeer) heb je verschillende mogelijkheden om naar je werk in de stad te reizen: met de auto, de trein of de bus of op de (elektrische) fiets. Wat zijn de voors en tegens?

MET DE AUTO
Hoogezand ligt ten oosten van de stad Groningen, aan de zuidkant van de A7. Via deze snelweg rijd je, als er weinig verkeer is, in ruim 20 minuten naar het centrum van Groningen. In de ochtendspits kunnen er files staan op de zuidelijke ringweg. Automobilisten kunnen hun auto ook parkeren op P+R Meerstad of P+R Kardinges, aan de oostkant van de stad. Vanaf hier rijden meerdere bussen per uur naar het centrum, het Hoofdstation en het UMCG. Zo ben je vanaf P+R Kardinges in tien minuten op de Grote Markt.

MET DE TREIN
Vanaf station Hoogezand-Sappemeer rijdt de trein in 16 minuten naar station Groningen. Deze trein van Arriva stopt in Martenshoek, Kropswolde en Groningen Europapark. Overdag rijdt de trein vier keer per uur, 's avonds laat twee keer per uur.

MET DE BUS
Wie niet bij het Hoofdstation, maar elders in de stad moet zijn, kan ook de bus nemen. Lijn 171 (Veendam–Zernike) rijdt vanaf Hoogezand via de A7 naar Groningen, en stopt onder andere bij de Euroborg, het UMCG, station Noord en Zernike.

OP DE FIETS OF DE E-BIKE
Via het Nieuwe en het Oude Winschoterdiep fiets je in vrijwel een rechte lijn van Hoogezand via Waterhuizen naar Gronin-

Scholieren op de fiets bij het Kielzog Theater in Hoogezand. Foto: Siese Veenstra.

gen. De afstand naar het centrum is ongeveer 15 kilometer. Op een gewone fiets (15 km/uur) doe je hier ongeveer een uur over. Met de e-bike (20 km/uur) ben je er in drie kwartier. Vanaf station Europapark rijd je over een zogenaamde doorfietsroute. Dat is een fietspad met weinig of geen verkeerslichten, waar je als fietser zo veel mogelijk voorrang hebt op kruispunten. De provincie wil ook van het stuk van Hoogezand tot het Europapark een doorfietsroute te maken.

EN VOOR JOU?
In de tabel hebben we de verschillende mogelijkheden met elkaar vergeleken op de onderdelen kosten, reistijd, gezondheid en milieu. Welk vervoersmiddel het beste bij jou past, hangt af van jouw persoonlijke situatie. Bijvoorbeeld waar je precies in de stad moet zijn.

VAN HOOGEZAND NAAR GRONINGEN

	Kosten Per maand	Reistijd Enkele reis	Gezondheid Enkele reis	Milieu Per maand
Auto (naar Q-Park Rademarkt) (exclusief parkeren) (17 km)	••••• € 270	• 21 minuten (buiten spitsdruktes)	• 24 kCal	••••• 52 kg CO2
Trein (naar Hoofdstation)	••• € 115,53 (maand-abonnement)	• 16 minuten	• 24 kCal	•• 17 kg CO2
Bus (naar UMCG)	••• € 103,46 (OV-chipkaart) of € 62,13 (in daluren)	•• 26 minuten	• 24 kCal	•• 28 kg CO2
Fiets (naar Grote Markt) (15 km)	• € 13	••••• 60 minuten	••••• 470 kCal	• 0 kg CO2
E-bike (naar Grote Markt) (15 km)	• € 21	••• 45 minuten	••• 210 kCal	• 1 kg CO2

Berekend voor vier dagen reizen per week, 40 weken per jaar. Reistijd en gezondheid zijn berekend voor een enkele reis. Kosten en milieu zijn berekend per maand (tarieven 2021). Milieu betreft alleen CO2-uitstoot door energiegebruik. Auto: op basis van middenklasser rijdend op benzine. Tijd en kosten exclusief parkeren. Trein: Arriva.

HOE DOEN ZIJ HET?

SYTZE DE BOER, ICT-BEHEERDER BIJ DUO
‘VANUIT DE TREIN VOLGDE IK DE BOUW VAN DE VORK’

“De auto? Nee hoor, dat is wat mij betreft geen optie, dan ben ik veel langer onderweg. Als ik met de trein ga, kost het me iets meer dan een half uur van deur tot deur. Bovendien: je hebt geen last van files, en

het is ook nog beter voor het milieu. Vanuit de trein is er altijd wel wat te zien. De aanleg van het opstel terrein De Vork bij Haren bijvoorbeeld. Het was leuk om elke dag vanuit de trein de bouw te kunnen volgen. Als gevolg van corona werk ik nu voornamelijk vanuit huis, maar als het aan mij ligt, zou ik zo snel mogelijk weer elke dag in die trein stappen. Het wordt nu wel saai.”

BAS KAMPEN, ALLROUND TIMMERMAN BIJ MEER BV
‘VROEG IN DE OCHTEND IS HET NOG NIET ZO DRUK’

“Ik werk als timmerman bij een aannemer in Groningen, Meer BV. Ik neem het busje van het werk altijd mee naar huis. Dus ja, ik zit elke ochtend op de weg. Wel vroeg: ik ga rond kwart voor zeven al de deur uit. Gelukkig is het dan nog niet zo druk. Voordat ik naar een klus ga, rijd ik meestal eerst even langs de zaak of de groothandel. Dat is wel zo handig, want er zijn altijd wel spullen die ik nog nodig heb. Soms, als ik op een grote klus of renovatie zit, ga ik wel rechtstreeks naar de klant. Aan het einde van de middag

sta ik regelmatig vast, soms al op de afrit naar Hoogezand. Of omdat de brug over het Winschoterdiep open staat.”

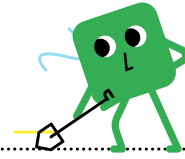
TESKE KOLLÉ, WERKZAAM BIJ ICON
‘IK FIETS DWARS DOOR DE NATUUR’

“Met mooi en droog weer ga ik het liefste op mijn elektrische fiets, die ik sinds een jaar heb. Ik fiets dan een prachtige route, dwars door de Westerbroekstermadedepolder,

een natuurgebied met Schotse hooglanders en konikpaarden. Op de fiets ben ik zo'n drie kwartier onderweg. Maar als het slecht weer is, stap ik ook weleens in de auto. Als ik dan vast kom te staan, doe ik er net zo lang over. En soms, bijvoorbeeld als ik na mijn werk nog een afspraak in de stad heb, kies ik voor de trein. Dan ga ik het laatste stukje met de bus. Straks, tijdens de bouw van het tijdelijke Julianaplein, hoop ik zo veel mogelijk met de fiets te kunnen. Gelukkig is het dan voorjaar, en ook wat beter weer.”

PROJECTENKAART: WERKZAAMHEDEN IN EN ROND GRONINGEN

1 2017 – 2024

Aanpak Ring Zuid

De zuidelijke ringweg gaat de komende jaren ingrijpend op de schop om de bereikbaarheid van stad en regio en de doorstroming op de weg te verbeteren.

2 2016 – 2023

Aanpak Binnenstad

De binnenstad van Groningen krijgt de komende jaren een forse impuls: meer ruimte voor voetgangers en fietsers, aantrekkelijker én goed bereikbaar.

3 2019 – 2023

Groningen Spoorzone

Het Hoofdstation Groningen krijgt meer sporen en perrons. Ook worden er nieuwe tunnels aangelegd voor voetgangers, fietsers en bussen en komt er een nieuwe ondergrondse fietsenstalling onder de perrons.

4 2019 – 2021

Herinrichting Zernikelaan

Door de herinrichting van de Zernikelaan worden de verblijfskwaliteit en bereikbaarheid van de Zernike Campus verbeterd.

5 2019 – 2022

Doorfietsroutes

Een aantal doorfietsroutes, extra brede en comfortabele fietspaden tussen stad en regio, is gerealiseerd. De fietsroutes van en naar Winsum, Leek en Assen zijn nog in ontwikkeling.

6 2020 – 2021

Busknooppunt UMCg-Noord/Bloemsingel

Aan de noordkant van het UMCg wordt een busknooppunt gerealiseerd.

7 2020 – 2022

Fietspad langs spoorlijn Groningen-Sauwerd

Mede door de aanleg van dit fietspad ontstaan er rechtstreekse fietsverbindingen tussen de dorpen ten noorden van Groningen en tussen de noordwestelijke stadswijken.

8 2021 – 2022

Kattenbrug

Over het Schuitendiep wordt een nieuwe brug aangelegd om het openbaar vervoer van de binnenstad te verplaatsen naar de Diepenring.

9 april – dec 2021

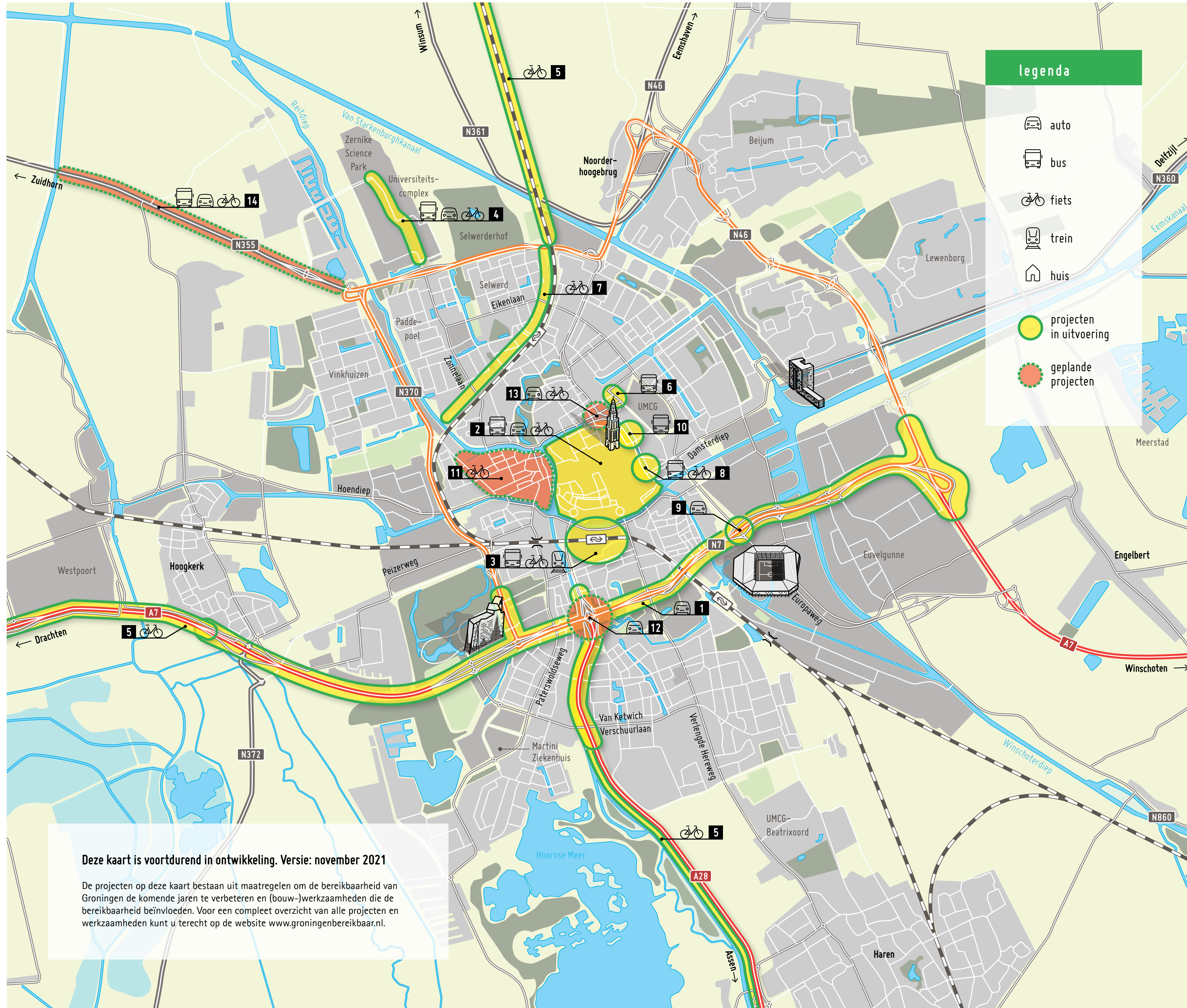
Sloop viaduct over de Europaweg

Voor de ombouw van het Europaplein is het noodzakelijk het huidige viaduct van de zuidelijke ringweg over de Europaweg te slopen. Daarna wordt een nieuw viaduct gebouwd.

10 2021 – 2022

Realisatie bushaltes Diepenring

In het kader van het project 'Bussen over Oost' worden twee nieuwe bushaltes aan de Diepenring aangelegd: één aan de binnenzijde ter hoogte van het Provinciehuis en één aan de buitenzijde ter hoogte van de Stadschouwburg.

11 nov 2021 – april 2022

Vervangen kabels en (riool)leidingen Schildersbuurt

Om een veilig en betrouwbaar netwerk te houden, worden de kabels en leidingen in de Schildersbuurt vervangen. De werkzaamheden worden in fases uitgevoerd.

12 febr. – mei 2022

Tijdelijk Julianaplein

Om ruimte te maken voor de bouw van het nieuwe Julianaplein en ervoor te zorgen dat het verkeer kan blijven doorrijden tijdens de ombouw ervan, legt aannemer Combinatie Herepoort eerst een tijdelijk Julianaplein aan. Om deze tijdelijke kruising aan te sluiten op de bestaande wegen, is het nodig om het huidige Julianaplein in verschillende delen en fases af te sluiten voor verkeer.

13 vanaf 2022

Dudok aan het diep

Het voormalige tankstation aan de Diepenring gaat op de schop en verandert straks in een groene, publiek toegankelijke verblijfsplaats voor jong en oud.

14 vanaf 2022

Aanpak Friesestraatweg (N355)

Langs de Friesestraatweg (N355) wordt een parallelweg en een onderdoorgang aangelegd ter hoogte van Slaperstil.

‘MEDEWERKERS TKP HEBBEN HYBRIDE WERKEN OMARMED’

Als we iets positiefs overhouden aan de coronapandemie, is het wel thuiswerken. Of beter gezegd: hybride werken: deels thuis en deels op kantoor. TKP Pensioen in Groningen loopt hierin voorop. Werken hier in het verleden elke dag alle mensen op kantoor, nu nog slechts een bescheiden aantal van 250. En uiteindelijk straks maximaal 60 procent van het totaal aantal medewerkers. Dat scheelt veel verkeer op de weg. Directiesecretaris en manager Facilitaire Zaken Karin Zunneberg: “Ik kan wel zeggen dat onze medewerkers het hybride werken hebben omarmd.”

Toen Mark Rutte vorig jaar maart vertelde dat het advies was om thuis te werken, stonden veel bedrijven voor een enorme uitdaging. Zo ook TKP Pensioen, gevestigd aan de Europaweg in Groningen. “TKP was nog heel traditioneel georganiseerd”, zegt Zunneberg. “Thuiswerken kenden we niet. Zowat binnen een dag hadden we het voor elkaar dat het kantoorpersoneel vanuit eigen huis kon werken. En een week later was ook ons call center klaar voor de nieuwe werkelijkheid.”

HUISKAMER

Al vrij snel werd het TKP duidelijk dat thuiswerken een blijvertje was. “Veel medewerkers vonden het eigenlijk wel prettig. En onze productiviteit en klanttevredenheid daalden niet. Dus gingen we nadenken over

Karin Zunneberg van TKP op kantoor. Foto: Jeroen van Kooten.

de periode na de pandemie. Het kantoor moest vooral de plek worden om elkaar te ontmoeten. Dus hebben we het hele gebouw gerestyled. Er zijn nu meer vergaderruimtes en ontmoetingsruimtes, groot en klein. Hier hangen tv-schermen om te kunnen overleggen met mensen die thuiswerken. Ook hebben we ‘huiskamers’ ingericht voor informeel contact. En thuis, daar moet je ook kunnen werken. Daarom hebben alle

medewerkers thuis een volledig uitgeruste werkplek. Zowel onze vaste medewerkers als de uitzendkrachten. Ze hebben een budget van 750 euro gekregen om een bureau, een stoel en een monitor uit te kiezen.”

IN GESPREK

Nu de maatregelen soepeler worden, blijkt dat sommige mensen zelfs moeite hebben om naar kantoor terug te keren. “We gaan

met medewerkers in gesprek over wat zij zelf willen. Natuurlijk staat het organisatie-doel bovenaan. Een receptioniste bijvoorbeeld kan niet thuiswerken. Maar voor het gros is het wel mogelijk. De ene dag op kantoor, de andere dag thuis. Of alleen op kantoor werken, dat kan ook. Teams komen op bepaalde dagen bij elkaar op kantoor. Dat werkt soms net wat makkelijker. Even de stemming peilen gaat bij de koffieauto-maat toch beter dan via video.”

TIPS

Heeft Zunneberg tips voor bedrijven die nog aarzelen over hybride werken? “Ik zou zeggen: ga er gewoon mee aan de slag. Doe het proefondervindelijk, probeer het maar gewoon. Het werkt echt. Door hybride werken mogelijk te maken, blijf je ook een aantrekkelijke werkgever.”

BALANS

Zelf vindt Zunneberg vooral de mix tussen thuiswerken en op kantoor werken prettig. “Ik heb een leidinggevende functie, dus ik ben meer op kantoor. Niet alles kan op afstand. Maar ik heb ook regelmatig thuisgewerkt. Het is prettig om in alle rust bepaalde zaken te doen. Even doorpakken, zonder afgeleid te worden. Als de balans klopt, is het goed te doen. Ik zie voor mezelf alleen maar voordelen.”

SLIMME VERKEERSLICHTEN EN APPS VERBETEREN DOORSTROMING

De slimme verkeerslichten die afgelopen zomer in Groningen in gebruik zijn genomen, moeten zorgen voor een betere verkeersdoorstroming en minder CO₂-uitstoot. Het testen is nog in volle gang, maar de eerste resultaten zijn positief. Automobilisten en fietsers kunnen de doorstroming nu ook zelf bevorderen, door een app op hun telefoon te installeren.

In juni zijn in de stad Groningen vijftien nieuwe intelligente verkeersregelinstanties (iVRI's) aangezet. Ze staan bijvoorbeeld op de westelijke ringweg en bij de Europaweg, onder andere op het kruispunt van de Europaweg en het Damsterdiep. Ze zijn geplaatst door Groningen Bereikbaar en Regio Groningen-Assen, samen met de gemeente Groningen en de provincies Groningen en Drenthe. “Hiermee was provincie Groningen de eerste met volledig gecertificeerde slimme verkeerslichten op straat”, zegt Edwin Papjes, projectmanager verkeersprojecten van Groningen Bereikbaar.

DOORSTROMING

De slimme verkeerslichten zijn onderdeel van het nationale Talking Traffic-programma, waarin het beter benutten van de bestaande wegen centraal staat. “Normale verkeerslichten werken op basis van de hoeveelheid verkeer”, legt Papjes uit. “Dat werkt met detectielussen in de weg. Slimme verkeerslichten kijken niet alleen naar de hoeveelheid verkeer, maar ook naar wat er verderop nog aan komt. Ze delen namelijk de informatie over het verkeer met elkaar. Als een verkeerslicht ‘weet’ dat er nog twee vrachtwagens aankomen, is het slim het licht wat langer op groen te houden.”

EFFICIËNTER

De voordelen van slimme verkeerslichten zijn in theorie rooskleurig. Naast een betere

doorstroming van het verkeer, zouden de lichten ook beter voor het milieu moeten zijn. “De vrachtwagens van het voorbeeld hoeven immers niet te remmen en opnieuw op te trekken”, legt Papjes uit. En in de praktijk? Daar is Groningen Bereikbaar de effecten nog volop aan het ontdekken, maar de resultaten van verschillende tests lijken positief. “Vorig jaar is er bijvoorbeeld getest met ambulances. Toen bleek dat een ambulance drie keer sneller een druk kruispunt kon passeren.” Ook andere proefprojecten vielen positief uit, zoals bij een omleiding tussen het Julianaplein en het Europaplein in de zomer van 2019. “Verkeerslichten moesten toen drie keer meer verkeer verwerken, en dat ging goed. De praktijk moet

uitwijzen hoe de slimme verkeerslichten op grote schaal werken.”

APPS

De slimme verkeerslichten kunnen ook informatie verwerken van individuele verkeersdeelnemers. “Automobilisten kunnen hiervoor de app van Flitsmeister op hun telefoon installeren. Deze app stuurt je verkeersgegevens naar de slimme verkeerslichten. Hoe meer informatie zij krijgen over de hoeveelheid en de snelheid van het verkeer, hoe betere keuzes ze kunnen maken. Zelf kun je in de Flitsmeister-app zien wat de kleur van het verkeerslicht is. Flitsmeister wil hier nog een afteller aan toevoegen, zodat je kunt zien hoe snel het verkeerslicht

groen wordt. Hou je bij het gebruik van de app natuurlijk wel aan de verkeersregels.”

Voor fietsers is er de app van RingRing. “Deze app zendt een signaal naar het verkeerslicht, ongeveer 100 meter voor de stopstreep. Daardoor weet het verkeerslicht eerder dat er een fietser aankomt en kan hij deze eerder groen geven. Zelf heb ik het idee dat ik met deze app op zak sneller groen krijg. Maar ik weet niet wat er gebeurt als iedereen die app gaat gebruiken.”

Papjes ziet de toekomst in elk geval positief tegemoet: “Als verkeerslichten meer en betere informatie krijgen, kan het verkeer steeds beter doorrijden.”

Slimme verkeerslichten op de kruising van de Europaweg en het Damsterdiep in Groningen. Foto: Siese Veenstra.

SLIM EN VOORDEELIG: ELEKTRISCHE DEELAUTO'S VAN DEELSLEE

Voor veel mensen die buiten de stad wonen, is een auto vrijwel onmisbaar. Maar wie af en toe een auto nodig heeft, hoeft er niet per se een te bezitten. Net als deelscooters, worden deelauto's snel populairder. In Loppersum biedt coöperatie DeelSlee sinds een jaar elektrische deelauto's aan.

Alle inwoners van de voormalige gemeente Loppersum met een rijbewijs kunnen van DeelSlee gebruikmaken. Via een app kun je een auto reserveren. Die staat op een vaste plaats in het dorp en daar lever je de auto ook weer in. Je betaalt de auto per uur, waarin alle kosten zijn inbegrepen. Of je neemt een abonnement. DeelSlee telt op dit moment een paar honderd deelnemers. "Of dat veel of weinig is, weten we niet zo goed", zegt Jan Roelf de Vries, bestuurslid van DeelSlee. "We wisten niet wat we konden verwachten. Nu de coronamaatre-

gelen voorbij zijn, zien we dat het aantal deelnemers toeneemt."

"We beschikken nu over twaalf auto's", vervolgt Jan Roelf. "Ons streven is om in alle zeventien dorpen van ons gebied minimaal twee deelauto's aan te bieden. Want één deelauto is geen deelauto, zeggen wij tegen elkaar. Als de ene auto weg is, grijpt de volgende al mis. Eind dit jaar en begin volgend jaar komen er in totaal negen laadpalen en circa 15 auto's bij in de dorpen waar DeelSlee nu nog niet is."

TWEDE AUTO

Er zijn diverse voorbeelden van mensen die door DeelSlee hun auto of hun tweede auto hebben weggedaan. "We gebruiken DeelSlee zelf als tweede auto. Daardoor hebben mijn vrouw en ik aan één auto genoeg. Hebben we tegelijk een auto nodig, dan neem ik de deelauto. Dat bevalt heel goed en het

bespaart ons veel geld. Mensen verkrijgen zich op wat een auto kost, zelfs als hij alleen maar stilstaat. Denk maar aan de verzekering, onderhoud, wegenbelasting en afschrijving."

SAMENWERKEN

Bijzonder aan DeelSlee is dat het een bewonersinitiatief is, waarin dorpsbelangenorganisaties en energiecoöperaties samenwerken. DeelSlee is van en voor bewoners en wordt gerund door vrijwilligers. "Samen sparen we de portemonnee en het milieu. Ook bevorderen we de toegankelijkheid en leefbaarheid van het gebied. En we dragen bij aan de doelstelling van de gemeente om in 2030 niet meer afhankelijk te zijn van fossiele energie."

Kijk op deelslee.nl voor meer informatie.

Jan Roelf de Vries bij een elektrische deelauto van DeelSlee. Foto: Jeroen van Kooten.

WARM EN GASTVRIJ ONTHAAL VOOR BEZOEKERS STAD GRONINGEN

Bezoekers van de stad Groningen worden de komende tijd op allerlei manieren op een warme en gastvrije manier welkom geheten. Bijvoorbeeld met ludieke acties, kleine cadeautjes en grote vlaggen met daarop de tekst 'Leuk dat je er bent ja!'. Het gaat om initiatieven uit de koker van het programma 'Gastvrij Groningen'. Dat draait erom de bezoekers, óók tijdens de werkzaamheden aan weg en spoor, gastvrij te ontvangen.

"Er wordt op verschillende plekken hard gewerkt om de stad mooier, maar ook nog beter bereikbaar te maken. Dat kan natuurlijk voor oponthoud zorgen. Juist op die momenten vinden we het belangrijk dat bezoekers zich welkom voelen, en op een leuke en vriendelijke manier ontvangen worden." Aan het woord is Erwin Mulder namens Gastvrij Groningen, waar ook Groningen Bereikbaar deel van uitmaakt.

Onder andere tijdens de evenementen die de komende tijd op de agenda staan, zijn er bijzondere acties gepland. Mulder wijst als voorbeeld op Lutje Lokaal op 27 november,

waarbij winkeliers en ondernemers hun klanten een dag lang extra in de watten leggen. "Vanuit Gastvrij Groningen doen we er dan met allerlei uitdeelacties graag nog een schepje bovenop."

VERRASSINGSMUUR

Ook op de P+R-terreinen rondom de stad en in de parkeergarages kunnen bezoekers de komende periode op een warme ontvangst rekenen. Op gezette tijden zijn er gastdames en -heren aanwezig die de gasten verwelkomen met een klein cadeautje. Ook worden de bezoekers alvast geïnformeerd over de bouw van het tijdelijke Julianaplein, vanaf februari volgend jaar. Her en der in de stad duikt de speciale verrassingsmuur weer op, belooft Mulder alvast. De verrassingsmuur is een oude, daadwerkelijk gebruikte snackmuur. Nu niet vol met snacks, maar met kleine cadeautjes voor het winkelend publiek, zoals dropjes, stadsgidsen en zakjes met bloemenzaadjes.

LEUK DAT JE ER BENT JA!

"De oplettende binnenstadbezoeker heeft ze ongetwijfeld al gezien", zegt Mulder. Hij

doelt op de winkelvlaggen en banieren boven de straten met daarop de tekst 'Leuk dat je er bent ja!'. Die boodschap is ook terug te vinden in een flink aantal winkels

in de stad. "Voor ondernemers is er een complete toolkit. Van deurmat tot baliedisplays: alles om de bezoeker op een gastvrije wijze te verwelkomen."

Wie komt shoppen in de binnenstad van Groningen, ziet wat er het laatste jaar rond de Grote Markt veranderd is. Foto: Siese Veenstra.

PROEFPROJECT SUCCESVOL; MINDER OVERLAST DOOR SPOORSTREMMING IN GRONINGEN

Afgelopen mei was het spoor tussen station Europapark en station Groningen negen dagen afgesloten. Bij wijze van proef nam station Europapark in die periode de rol als hoofdstation over. Buslijnen werden uitgebreid, zodat veel reizigers vanaf dit punt met de bus naar hun eindbestemming in de stad konden. Daardoor hadden treinreizigers minder overlast.

Als het spoor tussen twee stations gestremd is, worden de treinreizigers normaal gesproken met de bus van het ene naar het andere station vervoerd. In dit geval zou dit negen dagen lang een enorme impact hebben op het al drukke verkeer in de stad. Daarom werd voor een andere aanpak gekozen, in het proefproject 'Slim Verbussen'. Dit was een bijzondere samenwerking tussen NS, Arriva, OV-bureau Groningen Drenthe en Qbuzz en met medewerking van Groningen Bereikbaar en de gemeente Groningen.

SNELLER OP BESTEMMINGEN

Veel reizigers die op station Groningen aankomen, reizen met de bus verder naar een

andere bestemming in de stad. Bijvoorbeeld naar Zernike Campus, ziekenhuis UMCG of Karding. Deze bestemmingen zijn per bus ook bereikbaar vanaf station Europapark. "Het was dan ook veel logischer om deze passagiers direct naar hun eindbestemming te brengen, in plaats van eerst naar station

Groningen. Dat scheelde de reizigers een overstap en bovendien waren ze sneller op de plaats van bestemming", vertelt projectleider Jorne Bonte van het OV-bureau. "Om dit mogelijk te maken, zijn de buslijnen vanaf Europapark naar deze locaties de hele dag gaan rijden en ook vaker."

Verder zijn treinreizigers gestimuleerd lopend of fietsend naar hun eindbestemming in de stad te gaan. "We hebben 600 procent meer OV-fietsen verhuurd vanaf Europapark", aldus Pim Raaijmakers van NS. "En nog hadden we er niet genoeg."

Voor reizigers die wel met de bus naar station Groningen wilden, hebben NS en Arriva één gezamenlijke pendelbus ingezet. Normaal gesproken regelen deze vervoerders onafhankelijk van elkaar treinvervangend busvervoer voor hun passagiers tussen de beide stations. Hoewel dit voor de reizigers soms wennen was, bleek dit een efficiënte oplossing.

SUCCESVOL

Hoewel er verbeterpuntjes zijn, zijn alle partijen blij dat de proef succesvol is verlopen, vooral voor de reiziger. Ze willen de samenwerking daarom ook bij volgende treinstreamingen op dit spoortraject voortzetten.

Station Europapark was in mei dit jaar even het hoofdstation van de stad Groningen. Foto: OV-Bureau Groningen Drenthe.

KORT NIEUWS

Bedrijventerrein Driebond in Groningen, waar onder andere de autoboulevard gevestigd is, is nu beter aangesloten op de zuidelijke ringweg. Eind september is bij de Stettinweg (bij Gamma en Karwei) een nieuwe oprit in gebruik genomen voor verkeer richting het Julianaplein. Klanten, bezoekers en werknemers hoeven nu op de terugweg niet meer een ingewikkelde route langs de ringweg te rijden. Eerder was hier ook al een nieuwe afrit aangelegd. Foto: Raymond Bos.

FIETSPROBEERACTIE GRONINGEN BEREIKBAAR UITGEBREID

De fietsactie van Groningen Bereikbaar is verder uitgebreid. Vanaf nu is het ook mogelijk een speed pedelec of een elektrische bakfiets te reserveren in de gemeente Westerkwartier. Het zijn de eerste speed pedelecs en elektrische bakfietsen buiten de stad Groningen die aan de fietsactie van Groningen Bereikbaar zijn toegevoegd. Deze fietsen staan bij fietshandelaar Profile Wagenaar in Leek. Wethouder Geertje Dijkstra-Jacobi is enthousiast: "We stimuleren het fietsen in de gemeente op allerlei manieren. Dat er nu ook een speed pedelec en een elektrische bakfiets te reserveren zijn bij fietshandelaar Profile Wagenaar en e-bikes bij andere fietswinkels in onze gemeente, is hier een goed voorbeeld van. Met de uitbreiding van deze actie kunnen ook inwoners van de gemeente Westerkwartier ervaring opdoen met andere vormen van (elektrisch) fietsen."

NIEUWE REISVERGELIJKER PENDLE.NL HELPT BESPAREN

Het is vaak lastig inschatten welke vervoerswijze van en naar het werk het goedkoopste is. De online reisvergelijker Pendle.nl biedt in vier simpele stappen een overzicht van de totale kosten van het woon-werkverkeer én vergelijkt deze met andere vervoersmiddelen. Zo kun je snel zien hoeveel en op welke manier je daarop kunt besparen. Pendle.nl neemt verschillende factoren mee in de berekening, zoals brandstofkosten, afschrijvingen en vergoedingen. Het is daarmee een aantrekkelijke tool die financieel inzicht biedt en motiveert om anders te gaan reizen. Kostenverlaging is uiteraard een van de belangrijkste redenen om van vervoerswijze te veranderen. Maar ook duurzaamheid en gezondheid kunnen een rol spelen. Daarom vergelijkt Pendle.nl direct ook de CO₂-uitstoot en de verbruikte calorieën van de verschillende vervoersmiddelen.

ELF GRONINGSE WERKGEVERS FIETSVRIENDELIJKE BEDRIJVEN

Samen met de Fietzersbond heeft Groningen Bereikbaar elf Groningse werkgevers uitgeroepen tot 'Fietsvriendelijk Bedrijf'. Deze erkenning is onderverdeeld in goud, zilver en brons. Goud ging naar Alfa-college, Royal Avebe, Gemeente Groningen, TKP en UMCG. Zilver was er voor het Gomarus College, Menzis en PI Ter Apel. Een bronzen certificaat ging naar Gemeente Midden-Groningen, Gemeente Eemsdelta en Gemeente Pekela. Dit initiatief heeft als doel zo veel mogelijk werknemers op de fiets te helpen. Goede fietsvoorzieningen spelen daarbij een belangrijke rol. Na een oproep van Groningen Bereikbaar hebben deze elf werkgevers zich opgegeven. Daarna werden ze bezocht door de Fietzersbond om te kijken welke fietsvoorzieningen ze hebben voor de medewerkers. Als dat nodig was, kregen ze adviezen om de organisatie nog fietsvriendelijker te maken.

INTELLIGENTE DATA-VERKEERSSSENSOREN OP CAMPUS GRONINGEN

De Campus Groningen groeit en een groeiend aantal bedrijven vestigt zich hier. Steeds meer medewerkers en studenten vinden dagelijks hun weg naar de Zernike Campus in het noorden van de stad Groningen. Om het verkeer zo duurzaam, gezond en innovatief mogelijk in te passen in het gebied, zijn er FlowCubes geplaatst. Deze intelligente verkeerssensoren registreren de routes, reistijden en hoeveelheden van fietsers, voetgangers en auto's. Op deze manier worden de dagelijkse mobiliteitsstromen in kaart gebracht en kunnen effecten van verkeersmaatregelen direct worden gemeten. De komende jaren zal de actieve vorm van mobiliteit – de fiets en de voetganger – een steeds grotere rol spelen op de campuslocaties. De FlowCubes werken volledig anoniem en met inachtneming van alle privacyrichtlijnen.

NAAR DE PROMOTIEDAGEN MET GRATIS PENDELBUS

Op 9 en 10 november is het weer zover. De Promotiedagen Noord-Nederland vinden plaats in MartiniPlaza in Groningen. Vorig jaar waren de Promotiedagen online bij te wonen, maar dit jaar is het weer een live evenement. Ook Groningen Bereikbaar is aanwezig. We geven informatie over onze acties en over de werkzaamheden, samen met de projectbureaus Aanpak Ring Zuid en Groningen Spoorzone. Kom jij ook naar de Promotiedagen en reis je met de auto? Parkeer dan gratis op P+R Haren of P+R Hoogkerk en pak de gratis pendelbus naar MartiniPlaza. Deze bus rijdt speciaal voor de Promotiedagen en wordt aangeboden door het OV-Bureau Groningen Drenthe en Groningen Bereikbaar. Vanwege werkzaamheden rondom MartiniPlaza en de beperkte parkeermogelijkheden, is dit een goed alternatief voor de auto.

A28 TUSSEN GRONINGEN EN HAREN WEEKEND AFGESLOTEN

Van vrijdagavond 5 tot maandagochtend 8 november is de A28 tussen het Julianaplein en Groningen-Zuid in beide richtingen afgesloten. Ook de oprit naar de A28 bij Haren richting Groningen is dicht. Bussen kunnen wel van deze oprit gebruikmaken. Het advies is dit weekend met de bus, bijvoorbeeld via P+R Haren, naar de stad te reizen. Ook de trein of de fiets zijn dit weekend goede opties. Verkeer uit Assen en zuidelijker wordt omgeleid via de N33 en A7 richting Groningen. Verkeer tussen Drachten en Assen wordt aangeraden via de N386 (Vries) en de N372 (Peize) te rijden. Dit geldt ook voor verkeer tussen Tynaarlo en Groningen. Naar verwachting wordt het in Groningen-Zuid erg druk. Daarom worden Laan Corpus den Hoorn en de Van Ketwich Verschuurlaan eenrichtingsverkeer.

BOUW KATTENBRUG KAN WORDEN HERVAT

De voorzieningenrechter van de Raad van State heeft de schorsing van de aanleg van de Kattenbrug opgeheven. Dat betekent dat de bouw per direct kan worden hervat. De beide landhoofden van de Kattenbrug zijn eerder dit jaar al gebouwd, zodat begin november het brugdek zelf kan worden geplaatst. Naar verwachting kunnen door deze uitspraak halverwege februari de eerste bussen over de Kattenbrug rijden. Vanaf dan verdwijnen de bussen van de Grote Markt. In het voorjaar van 2022 start de herinrichting van de Grote Markt. Ook worden de beide kades naast de Kattenbrug aangelegd. Het doorgaande verkeer zal hier geen hevige hinder van ervaren. De afgelopen tijd zijn diverse werkzaamheden rondom de Kattenbrug doorgegaan. Daar was geen vergunning voor nodig.

SLIMME KAART GRONINGEN BEREIKBAAR OP DE SCHOP

Check voor vertrek! Dat adviseert Groningen Bereikbaar al jaren als het gaat om de werkzaamheden aan weg en spoor in en om Groningen. Om te zorgen dat alle weggebruikers goed kunnen zien waar er afgesloten wegen zijn, is er de Slimme Kaart. Daarop worden de werkzaamheden aan gemeentelijke, provinciale en Rijkswegen gebundeld. Zo kun je zien of er op je route een afsluiting is. Groningen Bereikbaar is aan het kijken hoe de Slimme Kaart nog gebruiksvriendelijker kan worden. Daarom horen we graag van de gebruikers wat ze van de kaart vinden. We roepen alle gebruikers van de Slimme Kaart op om door te geven wat ze missen, wat anders zou moeten en wat juist goed is. Wil jij meedenken? Kijk op groningenbereikbaar.nl/denkmee.

THUIS MEEKIJKEN MET WERKZAAMHEDEN VIA WEBCAMS

Wie de doorstroming van het verkeer en belangrijke werkzaamheden in de stad Groningen wil volgen, hoeft de deur niet uit. Verschillende organisaties bieden een webcam aan op hun website. Deze beelden worden gewaardeerd, blijkt uit de goede kijkcijfers.

AANPAK RING ZUID

Dankzij de webcams van Aanpak Ring Zuid kunnen belangstellenden de werkzaamheden aan de ringweg vanuit hun luie stoel volgen. Op dit moment biedt Aanpak Ring Zuid op haar website vier webcams aan (zie kader). "Onze webcams worden heel goed bekeken", zegt Nicolette Boelens van Aanpak Ring Zuid. "Zo hebben veel belangstellenden het inrijden van het spoordek (in mei 2021) en het viaduct bij Laan Corpus den Hoorn (juli 2021) bekeken. Komend jaar is via een webcam de ombouw van het Julianaplein te volgen. Omdat sommige webcams afhankelijk zijn van stroom op de bouwplaats, komt het soms voor dat een webcam offline is. De trouwe kijkers trekken dan direct aan de bel!"

MEEKIJKEN:

aanpakringzuid.nl/actueel/webcams:

- Vrijheidsplein
- Brailleweg
- Kempkensberg
- H.L. Wichersstraat

groningenspoorzone.nl:

- station Groningen

groningenbereikbaar.nl/webcam:

- Europaplein

project. En dat wordt gewaardeerd, de webcam heeft veel kijkers en we krijgen veel positieve reacties."

GRONINGEN BEREIKBAAR

Groningen Bereikbaar heeft op haar website een camera van het Europaplein. "Dit is een druk kruispunt met verkeerslichten op een belangrijke route van de zuidelijke ringweg naar het UMCG en vice versa", legt Martin van Schoonhoven van de provincie Groningen uit. "Samen met mijn collega's van de gemeente Groningen en Groningen Bereikbaar houden we de verkeerssituatie rond de verkeerslichten in de stad in de gaten. Op de webcam kunnen we precies zien hoe de verkeersstromen lopen, ook in de ochtenden en avondspits. Als we zien dat het verkeer niet goed doorstroomt, kunnen we direct aanpassingen aan de verkeerslichten doen. Dat deze webcam ook op de website van Groningen Bereikbaar staat, is een extra service voor geïnteresseerden, want we gebruiken deze beelden voor ons werk. En voor Aanpak Ring Zuid is dit natuurlijk een interessante bouwlocatie. Dat is bijvangst!"

GRONINGEN SPOORZONE

Ook de werkzaamheden van Groningen Spoorzone zijn via een webcam te volgen. Uitvoerder Strukton Civiel heeft een webcam geplaatst gericht op het werk op en rond het station. "We vinden het belangrijk om te kunnen laten zien wat er allemaal

op de bouwplaats gebeurt", zegt Ingeborg Wanders-Bosch van ProRail. "De bouwplaats is groot en er vinden veel verschillende werkzaamheden plaats. Op de webcam is dat mooi te volgen. Op deze manier willen we de omgeving en belangstellenden een inkijkje geven in dit mooie

PAKKETKLUIZEN OP HUB P+R HOOGKERK: 24 UUR PER DAG JE BESTELLING OPHALEN

Op de hub P+R Hoogkerk komen eind dit jaar pakketkluisen te staan. Reizigers kunnen hier gratis en 24 uur per dag hun pakketjes ophalen of inleveren. Bezorgdiensten hoeven niet opnieuw te rijden als er niemand thuis is. "Met als gevolg: minder CO₂-uitstoot, minder verkeersbewegingen en dus ook minder drukte op de weg", zegt Frans Hamstra, programmamanager van de hubs in Groningen en Drenthe.

Ben je niet thuis, dan belandt je pakketje nu nog vaak op een pakket- of afhaalpunt in een winkel. "Maar daarbij ben je als consument afhankelijk van openingstijden en moet je soms lang wachten totdat je aan de beurt bent", aldus Hamstra. Een pakketkluis op een hub is voor veel mensen een prettiger alternatief. Op de hub in Hoogkerk komt een afhaalpunt bestaande uit 58 kluisen in verschillende formaten. De pakket-service is onbemand: de lockers zijn 24 uur per dag, en zeven dagen in de week, te openen met

een unieke QR-code. De pakket-service is een pilot. Niet alleen in Hoogkerk, maar ook op de hub in Zuidhorn gaat eind dit jaar een proef van start. Mocht dat een succes zijn, dan komen er mogelijk ook op de andere P+R-plaatsen en hubs onbemande afhaalpunten voor pakketjes te staan. Sinds januari staan er al lockers op de hubs Gieten, Rolde en Dieverbrug.

HUBS

De P+R Hoogkerk is een van de 57 'hubs' in Groningen en Drenthe. Een hub is een plek waar je kunt overstappen van het ene op het andere vervoermiddel en waar je gebruik kunt maken van allerlei extra voorzieningen. Hubs hebben als doel het reizen zo aangenaam en comfortabel mogelijk te maken. Hubs beschikken dan ook vaak over meerdere voorzieningen zoals wifi, een plek waar je droog en beschut op de bus of trein kunt wachten, watertappunten, toiletten of een plek waar je even wat te eten of te

Op de hub P+R Gieten staan sinds begin dit jaar bezorgkluisen. Foto: Siese Veenstra.

drinken kunt bestellen.

HUBFIETSEN

Veel hubs, waaronder ook die bij Hoogkerk, hebben een overdekte fietsenstalling of een speciale hub-fietskluis. Reizigers met een

elektrische fiets kunnen in deze fietskluis hun fiets opladen. In Hoogkerk staan sinds begin van dit jaar bovendien 24 elektrische hubfietsen. Reizigers kunnen deze huren voor een retourrit.

KINDEREN ENTHOUSIAST OVER KINDERFIETSROUTE ZOUTKAMP

De eerste kinderfietsroute van Groningen is eind augustus geopend in Zoutkamp. Op deze 14 kilometer lange route kunnen kinderen leuke opdrachten uitvoeren. De route is bedoeld om kinderen te stimuleren om vaker te fietsen. De eerste reacties van kinderen en ouders zijn positief. Andere gemeenten in de provincie hebben inmiddels al interesse getoond. Jolanda Langeland, beleidsmedewerker Team Fiets van de Provincie Groningen: "Het is wel een beetje onze droom dat er in elke gemeente een kinderfietsroute komt."

De route in Zoutkamp is bedoeld voor kinderen van 6 tot 12 jaar. Het kost gemiddeld zo'n twee uur om de route te fietsen en onderweg de zes opdrachten uit te voeren. Deelnemers kunnen zelf kiezen op welk punt van de route ze beginnen. Onderweg komen ze ook verschillende horecagelegenheden tegen. "Zo kunnen ze bijvoorbeeld ook even

In augustus werd de Kinderfietsroute in Zoutkamp feestelijk geopend. Foto: provincie Groningen.

naar een speeltuin, of ergens een ijsje eten." Door het uitvoeren van de opdrachten kunnen de deelnemers hints verzamelen.

Met deze hints kunnen ze na afloop een code kraken, waarmee ze door kunnen naar het volgende level. Er zijn drie levels en bij

elk level horen weer nieuwe opdrachten. In andere provincies zijn ook kinderfietsroutes, maar die in Zoutkamp is de enige met meerdere levels. "Zo is er elke keer weer een nieuwe beleving en een nieuw avontuur. Anders fiets je zo'n route misschien niet snel nog een keer", aldus Langeland.

PROEF

Of er meer kinderfietsroutes gaan komen, hangt af van de resultaten van de proef. "Als de resultaten positief zijn, gaan we door en moeten we kijken hoe we het gaan financieren en verder uitrollen", zegt Langeland. De kinderfietsroute is ontwikkeld door de provincie en uitgevoerd in samenwerking met Routebureau Groningen, Huis voor de Sport Groningen en 8D Games. Het project hoort bij het project HiBike, waarmee de provincie kinderen stimuleert om de fiets te pakken.

EVENEMENTENKALENDER GRONINGEN

Groningen werkt op diverse plekken aan de weg en het spoor. Dat leidt hier en daar tot oponthoud voor het verkeer. Ondanks deze hinder is de stad ook deze winter een bezoekje meer dan waard.

De Kinderbiënnale in het Groninger Museum (nog tot en met 13 maart 2022). Foto: Heinz Aebi.

TOT EN MET 6 MAART 2022

ODE – 90 JAAR NOORDELIJK SCHEEPVAARTMUSEUM

Deze tentoonstelling is niet alleen een eerbetoon aan het Scheepvaartmuseum. De bezoekers mogen ook alvast mee naar het toekomstige Museum aan de A, waar ze kennismaken met de Groninger geschiedenis.

noordelijkscheepvaartmuseum.nl

19 TOT EN MET 22 JANUARI 2022

EUROSONIC NOORDERSLAG

Groningen staat van 19 tot en met 22 januari volgend jaar in het teken van hét muziek-event van het jaar: Eurosonic Noorderslag.

esns.nl

TOT EN MET 13 MAART 2022

GRONINGER MUSEUM – KINDERBIËNNALE

Een expositie speciaal voor de jongste bezoekers. De Kinderbiënnale in het Groninger Museum is een actieve tentoonstelling. De kinderen wandelen letterlijk door een kunstwerk of bouwen er juist aan mee. Tijdens deze eerste Nederlandse editie zijn er elf kunstwerken te zien van nationale en regionale kunstenaars, met Groningse kunstenaars in het bijzonder.

groningermuseum.nl

TOT EN MET 6 MAART 2022

FORUM GRONINGEN – GAME ON

'Game On – Experience 50 years of videogames' is de grootste interactieve tentoonstelling over games en de gamegeschiedenis. Game On is wereldwijd al door miljoenen bezoekers – jong en oud – bezocht.

forum.nl/game-on

17 TOT EN MET 19 DECEMBER 2021

WINTERWELVAART

Zeg je Winter in Groningen, zeg je WinterWelvaart. Van 17 tot en met 19 december meren er meerdere sfeervol verlichte charterschepen aan bij de Hoge en Lage der A in Groningen. Aan boord kunnen bezoekers genieten van muziek, een expositie of een spannend verhaal. Op 11 en 12 december doet WinterWelvaart Sappemeer en Zoutkamp aan.

winterwelvaart.nl

Voor een uitgebreid overzicht van evenementen kijkt u op de website visitgroningen.nl/nl/doen/uitgaan. Alle genoemde data en locaties zijn onder voorbehoud.

ER GAAT NIETS BOVEN

GRONINGEN

WIN EEN VVV-BON!

Vul uw oplossing uiterlijk 15 december 2021 in op de website groningenbereikbaar.nl/puzzel of stuur per post naar Groningen Bereikbaar, Postbus 610, 9700 AP Groningen o.v.v. puzzel. Vermeld in ieder geval uw naam, adres en telefoonnummer. Onder de winnaars verloten we vijf prijzen. De hoofdprijs is een VVV-bon ter waarde van 100 euro. Verder zijn er twee VVV-bonnen ter waarde van 50 euro te winnen en twee van 10 euro. Maximaal één prijs per persoon. U mag slechts één oplossing inzenden. Prijswinnaars noemen we in de volgende editie met naam en woonplaats.

WOORDZOEKER

Zoek de woorden in het diagram en streep ze weg. De woorden staan in alle richtingen. Sommige letters worden vaker gebruikt. Na oplossing vormen de overgebleven letters een zin.

S T I K S T O F D W R A I L S
R O O S T E R O O E R K F I E
W E B C A M T S H R H A R O A
I A S F A L T U Y K A T T H F
N B E R G E R G B P R T Z O S
T R E G I O N E R L E E E O T
E P R O V I N C I E N N B G A
R L M I L I E U D K S B R K N
S S E L T I Z I E B J R A E D
N P A E T B E D U M N U P R U
B T O C K E T H E P V G A K V
S R A R E I T D I E P O D Z R
T I C R E H E R F S T H E T I
A B A W A N D G E Z O N D G R
D W E S T E R K W A R T I E R

©Persbelangen

ACTIE
AFSTAND
ASFALT
BEDUM
BERGER
DRIP
GEZOND
HAREN
HERFST

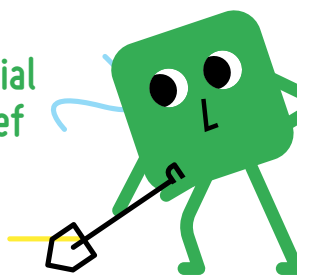
HOOGKERK
HUBS
HYBRIDE
KATTENBRUG
LEEK
MILIEU
PENR
PROVINCIE
RAILS

REGIO
REITDIEP
RIT
ROOSTER
RWS
SPOREN
STAD
STALLING
STIKSTOF

VOEG
VRI
WEBCAM
WERKPLEK
WESTERKWARTIER
WINTER
ZEBRAPAD

Oplossing van de puzzel uit de vorige krant was: Slimme verkeerslichten in Groningen en Drenthe. De winnaars zijn: mw. A. Schuur (Kropswolde), mw. H. Terinathe (Assen), mw. G. de Wit (Eext), mw F. Groothof (Garmerwolde) en dhr/mw. M.J. van Bruggen (Zuidbroek). Zij hebben hun prijs inmiddels ontvangen.

Blijf op de hoogte van verkeershinder, werkzaamheden en acties. Volg ons op social media en meld je aan voor onze nieuwsbrief via groningenbereikbaar.nl/nieuwsbrief.

Vragen over werkzaamheden, verkeersprojecten of de bereikbaarheid van Groningen? Neem contact op met het Loket Verkeer & Werkzaamheden.

T. (050) 367 89 89 (tijdens kantooruren)
E. loketverkeer.werkzaamheden@groningen.nl

COLOFON

DEZE KRANT IS EEN UITGAVE VAN DE SAMENWERKINGSORGANISATIE GRONINGEN BEREIKBAAR. NOVEMBER 2021. GRONINGEN BEREIKBAAR HOUDT DE STAD EN DE REGIO, SAMEN MET VELE PARTNERS, ZO GOED MOGELIJK BEREIKBAAR EN HELPT REIZIGERS SLIMMER TE REIZEN. ADRES: EMMASINGEL 4 (DERDE ETAGE), 9726 AH GRONINGEN. TELEFOON: (050) 316 43 70. E-MAIL: info@groningenbereikbaar.nl. WEBSITE: WWW.GRONINGENBEREIKBAAR.NL. EINDREDACTIE: GRONINGEN BEREIKBAAR, BROUWER COMMUNICEERT. TEKSTBIJDRAGEN: BROUWER COMMUNICEERT, PERSBUREAU TAMMELING, GRONINGEN BEREIKBAAR. ONTWERP: LA COMPAGNIE. OPMAAK: PROVINCIE GRONINGEN. FOTO'S: JEROEN VAN KOOTEN, SIESE VEENSTRA, STEFAN VERKERK, RAYMOND BOS, HEINZ AEBI. PROVINCIE GRONINGEN. IMPRESSIES EN INFOGRAPHICS: ALLES IN BEELD, GEMEENTE GRONINGEN, AANPAK RING ZUID. PLATTEGRONDEN: PROVINCIE GRONINGEN, GRONINGEN BEREIKBAAR. PUZZEL: PERSBELANGEN. OPLAGE: 403.000 EXEMPLAREN. DRUK EN VERSPREIDING: NDC MEDIA GROEP.